

הקוסם" ו"מדינאי פנומן" או אולי דווקא "מפלג" ו"מנהיג פופוליסט"? איך יתקבע עידן נתניהו בויתרון הקולקטיבי שלנו? כיצד ההיסטוריה תשפוט ממרחק הזמן את המנהיג שבמצטבר כיהן פרק זמן ארוך יותר מכל ראש ממשלה אחר?

"נתניהו יזכר כאדם מוכשר וממוקד מטרה שהצליח להישאר בשלטון זמן רב כל כך במשטר דמוקרטי, וזה הישג", טוען ד"ר עמנואל נבון, מרצה ליחסים בינלאומיים באוניברסיטת תל אביב. "הוא נפל בסוף בעיקר בגלל היהירות שלו והפגיעה בשותפיו, שהובילה לאיחוד חזיתי של גורמים בימין נגדו".

מה תהיה המורשת שלו?
"לכל ראש ממשלה יש מורשת שהיא אף פעם לא חד-ממדית, ובמקרה שלו היא עוד יותר מורכבת. הישגיו מרשימים, אבל במקרים רבים הם גבוהים מדי של ציניות פוליטית שהגיעה לרמות רעילות. שלטונו הסתיים בצורה מאוד לא מכובדת, וזה פשוט חבל. הוא הגיע לשלב המאפיין מנהיגים המכה נים זמן רב, שבו הם לא מסוגלים לראות עצמם בתפקיד אחר ומאמינים שאם לא הם יבצעו את התפקיד – אף אחד אחר לא יוכל לבצעו".

נתניהו השקיע משאבים רבים בזירה המדינית, אולם מנגד החליש מאוד את מעמדו של משרד החוץ.

"היו לו הישגים בתחום מדיניות החוץ. הוא הוכיח שישראל יכולה להתקדם

בזירה הבינלאומית בלי שזה יהיה קשור לויתורים בסוגיה הפלסטינית. לפניו הנרטיב היה שהמעמד הבינלאומי של ישראל תלוי בהסדר עם הפלסטינים, והוא הוכיח שזה לא בהכרח נכון. אין ספק שגם העוצמה של ישראל, הגו והטכנולוגיה הופכים אותה לשחקן מבוקש. בנוסף, נתניהו השקיע בקשר עם האוונגליסטים בעיקר, ופחות עם יהדות אמריקה. כמו כן, נעשתה פגיעה בעייתית במש"ר החוץ. בתחום הכלכלי המורשת שלו מעורבת. מצד אחד הוא גילה אומץ כשר אוצר בין 2003 ל-2005, אך זה התפוגג כשחזר כראש ממשלה ב-2009. הוא דיבר בלהט על שוק חופשי וצמצום רגולציה ופירוק מונופולים, אבל לצערי עשה מעט מאוד בתחום זה, ומכאן גם נובע יוקר המחיה והשוק הריכוזי".

איזו חברה ישראלית אנחנו כיום, לאחר שנות כהונתו?

"הוא קידם וטיפח שסע, למשל של ישראל הראשונה מול השנייה והשנאה כלפי התקשורת ומערכת המשפט. מצד שני, הוא לא קידם אפילו רפורמה אחת במערכת המשפט. גם בתקשורת הוא דיבר על גיוון, אבל במקום לגוון – יצר שופרות".

איך לדעתך ייזכר כמנהיג?
"אני חושב שייזכר כמי ששינה את הפרדיגמה של יחסי החוץ של ישראל. הוא נבחר בהקשר ההיסטורי של הסכמי אוסלו ובטווח הארוך ריסק את הקונספציה של אוסלו בלי להציע אלטרנטיב"

בה אמינה. הוא הצליח לחסל את הרעיון ולנהל את הסכסוך יחסית במחיר נמוך, אבל מאידך משאיר למחליפו מטען שלא הולך לשום מקום".

מעריצים לצד שונאים

"כמה קווים מרכזיים אפיינו את תקופת נתניהו לאורך השנים, שהתחדרו ככל שהוא חש בטוח במעמדו כראש ממשלה", מסביר מיכאל הררי, מרצה בחוג למדע המדינה במכללת עמק יזרעאל, לשעבר שגריר ישראל בקפריסין. "נתניהו הצטייר כמדינאי בעל שיעור קומה בזירה הבינלאומית וכמדינאי זהיר, שלא הסתבך יותר מדי בהרפתקאות צבאיות באזור רווי משברים כמזרח התיכון. גם מיתוגו של ישראל כסטארט-אפ ניישן נוקף במידה רבה לזכותו".

היכן הוא לא מימש את עצמו?
"בשתי נקודות מאוד משמעותיות: האחת, כישלון במניעת יכולת גרעינית מאיראן. נתניהו נאבק, באופן מרשימים, בניסיונות האיראניים לפתח יכור"

לת צבאית גרעינית, וראה בהסכם שאלי הגיעו המעצמות ביולי 2015 'הסכם איום ונורא', כהגדרתו. אולם הוא לא הצליח למנוע אותו, למרות עימות חזיתי עם הנשיא אובמה. בדרך פגע פגיעה קשה ביחסי ישראל וארצות הברית, כמו גם ביחסים עם הקהילה היהודית שם. הנקודה השנייה היא הפספוס של ההודמנות ההיסטורית למקם את ישראל במקום משופר לאין ערוך בסכסוך הישראלי-פלסטיני. אירועי 'האביב הערבי', הקרבה האסטרטגית לווינגטון, חולשתו של השחקן

צילום: ראובן קומיניצ'נסקי

ד"ר עמנואל נבון (בתמונה), אוניברסיטת תל אביב:
"בטווח הארוך הוא ריסק את הקונספציה של אוסלו בלי להציע אלטרנטיבה אמינה. הוא הצליח לחסל את הרעיון ולנהל את הסכסוך יחסית במחיר נמוך, אבל מאידך משאיר למחליפו מטען שלא הולך לשום מקום"